

15.05.2022

ዝኸርን ክብርን 24 ግንቦት መዓልቲ ናጽነት ሃገረ ኤርትራ

ሰላም ኩቡራት ኩቡራትን

ሰላም ኣሓትን ኣሕዋትን ደቂ እቶም ምእንቲ ህዝቦም ሂወቶም በጃ ዝኾኑ ጀጋኑ ሓርበኛታት

ሰላም ኣሓትን ኣሕዋትን ደቂ እቶም ምእንቲ ነጻነት ሃገሮም ቅያ ሰሪሖም ዝሓለፉ ጀጋኑ ደቂ እዛ ብጽእቲ ሃገር፤ ሎሚ መበል 30 ዓመታዊ ዝኸሪን ክብርን መዓልቲ ናጽነት ሃገረ ኤርትራ እዩ። እዛ ክብርቲ መዓልቲ እዚኣ ፍሑቁን ቀረባን ኣኻኪባትና ኣላ። ሎሚ ንመዓልቲ ናጽነት ከነኸብራ ኮሎና ብዝተሓወደ ስሚዒት እዩ። ብሓደ ሸነኽ ቤቲ ኣወንታዊ ውጺኢት ናይቲ መሪርን ነዊሕ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ክኸወን ከሎ። ብኻልእ ሸነኽ ድማ፣ ሰውኣትናን ስንኩላታትናን እንዝከረሉ ሲዒቡ ዝመጽእ ኣሳቃቂ ሂወት ህዝብና እነስተንትነሉ መኸተና እነቐምጠሉ መዓልቲ እዩ።

መጀመርያ፣ ኩሎም እቶም ካብታ ናይ መጀመርያ ሱዊእና ኣቦና ሸኽ ዓብደልቃድር ከቢረ ዝተሰውኡላ ዕለት ጀሚርካ ክሳብ እታ ናጽነትና ዝተጓጎጠና ዕለት ብዓሰርታት ኣሸሓት ዝቐጸሩ ዝተሰውኡላን ዝሰንኩሉላን ጀጋኑ ሓርበኛታት፣ ዝተበገሱን ዝወፈሩን ዕላማ ናይ ልዕላውነት ኤርትራ፣ ምርግጋጽ፣ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ሓራ መሬትን ኣብ ፍትሒ ዝተሞርኮሰ ግዝኣተ-ሕጊን ዲሞክራሲን ክብርን ክነብር፣ እቲ ልእላውነት ኤርትራ ሸትኡ ስለ ዝወቐዔ መዓልቲ ናጽነት መዓልቲ ሓጎስን መዓልቲ ሓበንን ክትከወን ከላ፣ ጎደና ሓርነት ዝኸፈተት መዓልቲ እዩ።

- እዛ እትዝከርን እትከብርን ዘላ መዓልቲ ናጽነት፣ ነቲ ካብ ግዝኣተ ቱርኪ ጀሚሩ ብተኻታታሊ ን-ኤርትራ ሃገርና ዝጎበጡን ግዝኣቶም ክገብርዎ ዝፈተኑ ብ-ዘይሕለል ቐልሲ ዘካየዱ ወለድትና፣ ብርሃን ናጽነት ን-ኸርእዩ ሃንቀው እናበሉ ዝሓለፉ ወለዶታት መልሲ ሂባ እያ።
- እዛ እትዝከር ዘላ መዓልቲ ናጽነት፣ ጉዳይና ጉዳይ ኤርትራውያውያን፣ ን ኣማኢታት ዓመታት ብ-ወጻእተኛታት ጥራሕ ዝውሰን ዝነበረ፤ ብ-ደቃ ንኸውሰን እውጅ ዝገበረት እያ።
- እዛ እትዝከር ዘላ መዓልቲ፣ ሃብቲ ሃገርና ኤርትራ ብ-ወጻእተኛታት ን ከይዝመት ዘውሓሰት መዓልቲ እያ።
- እዛ እትዝከርን እትከብርን ዘላ መዓልቲ ናጽነት፣ ሃገርና ኤርትራ ምስ ጎረባብቲ ይኹና ምስ ርሑቕ ዝርከባ ሃገራት ዓለም፣ ብማዕርነት ኣብ ጠረጴዛ ኮፍ ኢላ ንኸትማያየጥ ከም-ዝበቐዔት እውጅ ዝገበረት መዓልቲ እያ።
- እዛ እትዝከርን እትከብርን ዘላ መዓልቲ ናጽነት፣ ሃገረ ኤርትራ ኣብ ዓለም ተሰሪዓ ፡ ባንዴራ ኤርትራ ኣብ ሑቡራት መንግስታት ይኹን ኣብ ካልእ ባንዴራታትን ሃገራት ዓለም ዝሰቀላሉ ቦታትን ባይቶታትን፣ ንኸብሪ ሃገርን ህዝብን ኤርትራ ንከተንበልብል እውጅ ዝገበረት መዓልቲ እያ።

ብሓጺኛ እዞም ዝጠቐስናዮምን ካልኣታት ከምእም ዝኣመሰሉ ኣብ-ሂወት ኤርትራውያን ዓቢ ተራ ዝጸወቱ ረጅሒታት ዝተዋሕሱላ ዕለት ብ-ምዃና፣ መዓልቲ ናጽነትና ኣዚያ ክብርቲ እያ። ክብርትን ዕልልትን ኮይና ክኣ ክትዝክር ክትነብር እያ።

ሂወት ብገንዘብ ዘይምጠን/ዘይግመት ክብሪ ዘለዎ ህያብ እያ። መንግሥት ማዕረ እቶም ምእንቲ ህዝቦም ሃገሮምን ሂወቶም ዝኸፈሉን ዝሰንኩሉን ጀጋኑ ሓርበኛታት፡ ኣብ ታሪኽና ዘይድምሰስን ዝተወቀረን ክብሮም መዘና የብሉን እንብሉሉ መዓልቲ እያ። ዝገበርካ እንተገበርካውን መዓሪኣም ክኸፈል ዝካኣል ዋጋ ክህሉ ኣይክእልን እዩ ። ይኹንምበር እቲ ምእንቲ ህዝቦምን ሃገሮምን ብጅግንነት ዝኸፈልዎ ሂወት በዚ ማፍያ ደስቡጣ ኢሳያስን ጉጅሉኡን ተጠሊሙ፡ ካልእሲ ይትረፍ ንዝኸሮም ዝኸዉን ሓውልቲ እኳ ኣይተተኸለን።

ሕጻር ዝበለ ዝኸሪ ታሪኽ ቃልስና ንምጥቃስ፡ ህዝቢ ኤውርትራ ካብ ታሪኹ ንብዙሕ ዘመናት ዝወሰደ ምግሃስ መሰረታዊ ሰብ-ኣዊ መሰል፣ ክብርን ናጽነትን ኣሕሊፉ እዩ። መሰረታዊ ሰብኣዊ መሰልን ናጽነትን ኣብ ሓዲጋ ኣብ ዝወድቅሉ ግዜ፡ ሰብ ብ-ባህርያቱ ናይ ምጽጋም ክእለቱ ዱሩት ስለ ዝኾነ ንመሰሉን ናጽነቱን ክካላኸል ክዕቅብን ክብገስ ናይ ግድን እዩ። ህዝቢ ኤርትራ ክኣ መሪር ቃልሲ ኣንጻር መግዛእቲ፡ ምልክን ምግሃስ መሰረታዊያን ሰብ-ኣዊ መሰላትን ናጽነትን ኣካይዱን ኣሕሊፉን እዩ።

ህዝቢ ኤርትራ ዘሕለፎም ተሞክሮታት ክኣ ዋላ’ኳ በቢ ዓይነቶም ዝተፋላለዩ እንተኾነ ካብ ሕብረተሰብና ብዙሕ ሃሲያን ስምብራትን ገዲፎም እዮም። ብቅደም ተኸተል ሓጺርን ጸ-መቐ ዝበለ ጎዕዞ ታሪኽና፣ ክንርእዮም ክንፍትን ኢና።

- ቀዳሞት ባዕዳውያን ገዛእቲ ህዝቢ ኤርትራ ቱርካውያን እዮም ነይሮም። ኣጋዛዝኣ ቱርካውያን ኣዚዩ ጨካን ምንባሩ እቲ ብኣፈ-ታሪኽ ዝንገር” ግዝኣት ቱርኪ” ዝብል ናይ መስክሕካሕ መግለጺ የረደኣና። እዚ መፋርቕ 16 ክፍለ ዘመን ዝ-ኣተወ ባዕዳዊ ሓይሊ ኣብ ሕብረተሰብ ኤርትራ ከቢድ ዕንወት ኣኸቲሉ እዩ። ኣብ መወዳእታ ግን መሳፍንቲ ምድረ-ባሕሪ (ናይ ሎሚ ኤርትራ) ብቃልሶም ኣዳኻኺሞም ንኸወጽእ ቀሲቦም።
- ድሕሪ ቱርካውያን ኣብ መፋርቕ 19 ክፍለ ዘመን ግብጻውያን ግዝኣቶም ናብ ኤርትራ ገጸም ከስፋሕፍሑ ጀመሩ፤ ብተማሳሳሊ እዞም ገዛእቲ እዚአምውን ብሓይሊ ደቀባት እቲ ዞባ ተሳዒሮም ወጺኦም።
- ከም መቐጸልታ ናይዚ ሓደ ድሕሪ ሓደ ዝሰዕቡ መግዛእትታት ኣብ መወዳእታ ናይዚ ክፍለ ዘመን ኢጣልያውያን ገዛእቲ፡ ን-ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽሮም ኣእትዮም ን-ኣስታት 60 ዓመታት ድማ ንህዝቢ ኤርትራ ዝዘኣም። እዚ ን-ነዊሕ ዝጸንሐ መግዛእቲ’ዚ እዉን ብዙሕ ተቋውሞን ጎነጽ ዝሓለፈ ምዃኑውን ክርሳዕ ዘይብሉ ሓቂ እዩ። ኢጣልያውያን ገዛእቲ ከምቶም ዝሓለፉ ካብ ኤርትራ ክወጹ እንከለዉ ኣብ ካል-ኣይ ውግእ ዓለም ብሓይልታት ልፍንቲ ኣንጻር ናሲዝም ፋሽስዚም ተሳዒሮም ግዝኣቶም ክኣ ኣኸተሙ።
- ድሕሪ መግዛእቲ ኢጣልያ ሞግዚት እንግሊዝ ን-10 ዓመት ቀጺሉ። ኣብዘን ዓሰርተ ዓመታት ግን እቲ ዝሓሸ ፖለቲካዊ ምዕባላ ኣብ ኤርትራ፡ተመዝጊቡ ነይሩ ክባህል ይካኣል። ሓያሎ ፖለቲካውያን ሲቪላውያን ማሕበራት ተመስሪተን ህዝቢ ክገብሩ ጀሚረን ነይረን። እዚ ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ይኹን ኣብ ኣፍሪቃ ዓቢ ሚዛን ዝዋሃቦ ናይ መጀምርታ ፖለቲካዊ ምዕባላ ነይሩ። እቲ ኣዚዩ ዘሓገሰካ ክኣ ኤርትራውያን ኣብ ክልተ ወይ ሰለስተ ጫፋት ናይ ሓሳብ ፍልልይ እናሃለወ፡ ጎነጽ ኣወጊዶም ብ-ቐጻሊ ኣብ ሰለማዊ ክትዕን ዝርርብን ይኣትዉ ምንባሮም እዩ። እዚ ድማ መርኣያ ብሰለት ሓደ ሕብረተሰብ እዩ። እቲ ሓደ ነቲ ሓደ “ ስለምንታይ ከምዚ ይሓሰብ ወይ ዘይሓሰብ” ዝብል ኣራኣእያ ኣይነበርምን። ምክንያቱ ሰብ ናይ ምሕሳብ ምዝራብን ምምራጽን ናጽነቱ ተፈጥራዊ መሰሉ ስለ ዝኾነ።
- ኣብ 1952 ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ን-ኤርትራ ከም ኩለን ናይ ኣፍሪቃ ሃገራት ናጽነታ ኣብ ክንዲ ምሃብ ምስ ኢትዮጵያ ብ-ፈደረሽን ን-ኸትቁረን ወሲኑ። ኤርትራውያን ክኣ ነቲ ብ-ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝተበየነሎም ፈደረሽን “ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ዘውዲ ኢትዮጵያ ክትጸንሕ”

ዝብል ብይን ተቐቢሎም ክቐጽሉ ተገዲዶም። ድሕሩኡ ግን ንግህስት ሃይለስላሴ ብወተሃደራዊ ሓይሊ ምትእትታው ኣብ ውሽጢ ፖለቲካዊ ኩነታት ኤርትራ ብምትእትታው፣ ቀጺሉ ክኣ ንፌደራሽን ብምፍራስ ን-ኤርትራ ናብ ሓንቲ “ክፍሊ-ሃገር” ብምጽንባር ነቲ ሙዑቡል ማሕበረ-ፖለቲካዊ ኩነታት ኤርትራ ኣንፈቱ ከም ዝሰሕት ገይርዎ። ህዝቢ ኤርትራ ብወገኑ ንባዕዳውያን ገዛእቱ ንምስጓግን ዲሞክራሲን ፍትሕን ግዝኣተ-ሕጊ ንኸህሉ፣ ኣብ ሕዳር 1958 ጀሚሩ ብዝተወደበ መልክዕ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ (ሓረጋ ወይ ማሕበር ሸውዓተ ዝፍለጥ) ዝብል ስም ፡ ብሱቱርን ምስጢራዊ ክውደብን ብንቐሓትን ሙሉእ ህዝቢ ኤርትራ ዝተሳተፎ ሰውራዊ ለውጢ ንምምጻእ ቃልሱ ጀሚሩ። ዕላማኡ ንኹሎም እቶም መሰረታውያን ፍልልያት ናይ ህዝቢ ኤርትራ ሓቕፋ ሓራን ብ-ህዝባ እትማሓደር ሃገር ንምዃን ዘተኮረ እዩ ነይሩ።

እዚ ቁኑዕ ዝኸነ ህዝቢ ማእከል ዝገበረ ቃልሲ ግን፡ እቲ ዝሃንደሶ ሸቶ ከይወቅዕ ብሰንኪ ሓያል ንጹርን ስትራተጂን ተኸታታሊ መደበ ዕዮን ዘለዎ መሪሕነት ብ-ዘይ ምርካቡ በቲሓደ ወገን፣ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝሰዓቦን ዘዋድዶን ዝነበረ መግፋዕትን ህልቀተ ህዝብን ኣብ 1961 ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ብረታዊ ቃልሲ ክጅምር ተገዲዶ።

ናይ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ(ሓራካ) ይኹን ምውላድስ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ(ተ.ሓ.ኤ) ካብኡ ዝተወልደ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ(ህ.ግ.ሓ.ኤ) ሰፊሕን ብዙሕን መድርኻት ዝሓለፈ፡ ኣወንታዊን ኣሉታዊን ባህርያት ዝሓቐፈ ምዃኑ ኩላትና ክንፈልጦን ክንርድኦን ህርድግ እንብሎን እኳ እንተኾነ፡ ኣብዛ ዕለት እዚኣ፡ ዝተጀመረሉን ምኽንያት ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ሓርነትን ምእማትን፡ እቲ ክግበር ዘለዎ ገምጋምን ክግበር ዘለዎ መስርሕ ሃገራዊ ዕርቂ፡ ክኸተል ዘለዎ ጉዑዞ ፍትሓዊ ቃልሲ፡ ኣብ መስርሕ ጎደና ሓርነታዊ ጉዑዝና ዝኸሰት ኮይኑ፣ ምዝካሩን ኣመት ምሃብን ኣገዳሲ ንረኽቦ።

ስለዚ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ(ተ.ሓ.ኤ) ኣብ ነሓሰ 1960 ኣብ ካይሮ ሃገረ ግብጺ ተመስሪቱ ኣብ ወርሒ ብሓደ መስከረም 1961 ዓ.ም.ፍ. ብ-መሪሕነት ተጋዳላይ ሓምድ እድሪስ ዓወተ ኣብ ጎባ ኣዳል ናይ መጀምርያ ሸግ ናጽነት ዝኸለዐት ምትኳስ ጥይት፡ ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ ኣንጻር ጎባጣ ኢትዮጵያ ተኣውጅ።

ከምዚ ኢሉ ዝጀመረ ብረታዊ ቃልሲ ገድልና፡ ብኸንደይ ሕልኽልኻት፣ውረድ ደይብ ጉዑዞ ቃልስታት፡ ዘጋጠመ ጸገማትን ዝተፈጸመ ጉድለታትን ገበናትን ገይና ዘይተገምገመ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ እቲ ካብ ከርሱ ኣብ ምጀመርታ 1970ታት ዝተመሰረተ፡ ቅድም ህዝባዊ ሓይልታት፣ ድሒሩ ህዝባዊ ግንባር፣ ቀጺሉ ህዝባዊ ግንባር ፍትሕን ዲሞክራሲን፣ ኣብ መጠረሽታ ንገለን እና ቐተለ ንዝበዝሑ ኣብ ዘይፍለጥ ማሕይርታቱ(ቤት ማእሰርታቱ) ዘህጠሞም ማፍያ ደስቡጣ ጉጅለ ህግደፍ ኢሉ ሰውነቱ ዘጠመቐ ጉጅለ፡ ንሃገር ቢሒቱ ን-30 ዓመት ስርዓት ኣልቦ ዝኾነ፡ ፍትሕን ዲሞክራሲን ነጺጉ ከም ሓደ ቤት ማእሰርቲ ገይሩ ሒዝዎ ዘሎ ሃገር፡ ህዝባ ክጸንትን ፋሕ ጭንግራሕ ክብልን፣ ኣደዳ ስደትን፣ ዕጽዋን ክትባት ኮቪድ ከይረከብ ዘሓረመ ስርዓት፣ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ውግኣት ብምክያድ ጸገም ቀርኒ ኣፍሪቃ ምዃኑ ዘመስከረ፡ ብፍላይ ክኣ ኣብዚ እዋን ኣብ ዘይምልኮቶ ውግእ ሓድሕድ ኢትዮጵያ ብምእታው፣ ወገን እቶም ንህዝብና ን-30 ዓመት ጸቐጦም ንምሓዝ እዚ ዘይብሃል ግፍዒን ገበንን ዝፈጸሙ ገዛእቲ ኣምሓሩ ብምሸራኽ፡ ንህዝቢ ትግራይ ኣብ ህዝብና ዝተሞኮሮ፣ ምጽናት ህዝብን ግፍዕን ገበንን ኣካይዱን ኣብ ምክያድ ይርከቡ። ነዚ እኮይን ቅርሕንትን ቂሚን ዝመለለይኡ ደስቡጣ ጨካን ኢሳያስን ጉጅለኡን ኣብ ሞንጎ ህዝብታት ዘይሕከኽ ጽልኢ ንኸህሉ ዝገብሮ ጸዕሪ ፍለጥ ኮይኑ፡ ሕልምታቱ ባዶ ንምዃን እንጽዕርን እንቃለሶሉ ህሞት ኢና፡ ነዚ ሰውኣትና ዝገደፉልና ሕድሪን፣ ህዝብና ተቓሊሶ ዘምጽኦ ናጽነት ሃገርን ከነብዕል ተረኺብና ዘሎና።

እዚ ተንኮሎኛ ስርዓት፣ ንኸይነብዕል ምእንቲ ዘይፍሕሮን ዘይፈጥሮን ሽርሒታትን ዘመታትን እኳ እንተሃለወ ነዚ ብቓልስን ብተወፋይነት ህዝቢ ዝተጨበጠ ዓወት ናጽነት ሃገር፣ ህዝባዊን ሃገራዊን መዓልቲ ስለ ዝኾነ፡ንሕና ከም ኣካል ህዝብን ተቓለስቲ ፍትሕን ዲሞክራሲን፣ ግዝኣተ-ሕጊ፣ብምዃን መጠን ብ-ዓቢ ሞጎስን ሓጎስን ክብርን ከነብዕሎ ሓላፍነትና ጉቡእናን እዩ። ነብዕሎ ክኣ ኣሎና።

ውድቀት ናይዚ ማፍያ ደስቡጣ ጉጅለ ህግደፍ ሰዓቱ አኼሉ ጥራይ ዘይኮነስ ሓሊፉ ስለ ዘሎ ሓድነትና አጠንኪርና ነታ ስውኣትና ዘቐበሉና ሸግ ሓርነት ኮሊዕና ሓቢርና ናብ ጎደና ሓርነት ክንምርሽ መብጽዓ እንኣትወላ መዓልቲውን እያ።

ሕብረት መሰረት ዓወትና

ህዝብና ሃገሩ ኣብ ኢዩ ክሕዛ።

ስርዓተ ፍትሒ ክትከልን ሲኒትን ቅሳነትን ክስስን ሓቢርና ንቃለስ

ም.ንፍ.ኤ.ዲ